

Emeli aň şahsyýete abanyan howpmu?

Category: Kitapcy, Medisina, Ylym we tehnologiýa

написано kitapcy | 26 января, 2025

Emeli aň şahsyýete abanyan howpmu? EMELI AÑ ŞAHSYÝETE ABANYAN HOWPMY?

Emeli aňyň bazardaky we jemgyýetdäki hakyky täsirleri ýüze çykdygyça öňümizdäki aýlarda jemgyýetlerimizde jedeller hasam gyzyşyp biler.

Şeýle sowala soňky ýazgylarym boýunça jedelleriň çäginde garşylaşdym. Has soňra ABŞ-da we Ýewropada giňişleýin ara alynýandygyny, akyllý ulgamlaryň artýan biçüwde oňlanmagy bilen statuslary we işleri hakdaky howatyrlaryny sesli görnüşde dillenen professioallardygyna göz ýetirdim (mysal üçin, medisina boýunça «JMIR» ylmy-barlaglar žurnalynyň lukmanlaryň we talyplaryň arasynda emeli aňa garşy çykma meýli hakda çap eden ylmy makalasyna serediň).

Şeýle görnüşdäki tema boýunça jedeller biziň jemgyýetlerimizde-de eýýäm başlady. Emma meniň gözüme-hä, aýratynam miras alynan dini we etiki identičnost boýunça hasam inçe taraplaryň üstünde durup geçýär.

Emeli aňyň bazardaky we jemgyýetdäki hakyky täsirleri ýüze çykdygyça öňümizdäki aýlarda jemgyýetlerimizde jedeller hasam gyzyşyp biler.

Ilki bilen emeli aňy ýakynlaşyp gelýän howp hasaplamaýanlaryň bardygyny aýtmak gerek. Şeýle pikirdäkiler üçin jemgyýetiň

identiçnosty internetiň we ondan öňki hemra teleýaýlymlarynyň ýaýramagyndan onçakly täsirlenmedi.

Şu pikirdekäkiler üçin miras alynan identiçnost (şahsyýet) her niçik bolanda-da, tehniki basdaşlygy öz içine gurşap aljak derejede güýçli.

Şol sanda, emeli aň adam düşünjesiniň özenine ýa-da özüne we dünýä bolan garaýşyna, ýagny identiçnosty diýýän zadymyza galtaşýan görnüşdäki düýpli öwrülişikler däl. Bu elbetde aňsat we howatyr döretmeýän jogabam bolsa, tutaryklary güýçli ýa-da ynandyryjy görünenok.

Emma ahyrky täsir ediş derejesi nähili bolanda-da, gürrüňi gidýän howpa bolup biläýjek zat hökmünde garanymyzda, emeli aňnyň identiçnostyň üstündäki täsiriniň dowam etdirjek ähtimallyk prosesleri, ýagny, emeli aňnyň nähili täsir etjegini we täsiriniň nirede ýüze çykjagyny öwrenýän başga bir analitiki soraga geçýäris.

Bu täsiriň orta atýan üç halkasyna gysgaça göz aýlap, jikme-jiklikleri indiki ýazgylara goýaýalyň.

Bu halkalaryň her birinde nesilleriň arasyndaky aragatnaşyk liniýalarynyň daralýandygyny görýäris.

Bilşimiz ýaly, aragatnaşyk jemgyýetiň identiçnostyny we medeniýetini täze nesillere geçirmek üçin ulanýan esasy serişdesidir.

Birinji halka: emeli aň – şindize cenli öwrenişen internetimizde gezim etme ýa-da tor aragatnaşygy zerurlyklarynyň aňyrsyna geçen tehniki zerurlyklary bolan medeni-taryhy tapgyr.

Şol sebäpli emeli aň serişdelerinden birinji derejede peýdalanyjylar ýaş nesiller we käbir professional ýaşulylardyr.

Ýaşlyk döwrüni geçirenleriň aglabasy bolsa aýratynam özüne mätäç bolunmadygynda täze zat öwrenmeýändikleri üçin mundan peýdalananoklar.

Ýaşap ýören asyrymyzyň başynda dünýäniň internet eýýamyna gadam basandygyna, köpüsi resmi we ykdysady funksiýanyň sanly ulgamlaşan bir döwründe-de şuna meňzeş ýagdaýa gabat gelipdik. Şol wagtlaram müňlerçe gartaşan adam alaçsyz ýagdaýda galypdy, soňra köpüsi bir gyra çekilip, bu täze dünýäni ýaşlaryň ygtyýaryna goýma netijesine gelipdiler.

Şol günüň ýaşlary häziriň ýaşulylary we megerem emeli añ dünýäsiniň bolmagyny isleýänler bilen ondan daşda durmak isleýänlere bölünjege meňzeýär.

Ikinjisi: täze nesliň maglumat çeşmelerine elýeterliligi artyp, aýratynam identiçnostyň şekillenmeginde içerki faktorlaryň roly kiçeler.

Şol sanda, indi iş we status ýa-da medeni kwalifikasiýadaky borçlulyklaryň üstünde kesgitleýji täsiriniň bolmajagyndan ýeriň ähmiýeti düýpli azalar.

Üçünjisi: emeli añ – has owal jemgyýetiň medeniýet we gymmatlyk sistemalarynyň içinde kesgitlenmedik, şol sebäpli hereket edýän ahlak we tradision sistemanyň ýüze çykyşyny

duýdurýar. Şeýle ýagdaýda täze ykdysadyýetiň etikasy we ýörelgeleri Manuel Kastellsini suratlandyryşy ýaly tor jemgyýeti bolan täze jemgyýetden täsirlenmeli bolar.

Bu täze jemgyýet tor arkaly we onuň mantygyny, serişdelerini ulanyp, şahsy, medeni ýa-da ykdysady taýdan aragatnaşyk saklaýan ähli adamlarymyzdan ybarat bolar. Şeýle ýagdaý özümizi, gatnaşyklar etikasyny, biziň bilen beýlekileriň arasyndaky tapawutlylygyň, ýagny saýrylygyň manysyny kesgitlep bilhek täze düşüňjeler tapgyryndadygymyzy aňladýar.

Bu üç temanyň her biri emeli aň tarapyndan dolandyrylýan ýygjam aragatnaşyk tapgyrynda, miras alynan identichnostyň komponentleri bilen täze dünýäniň täsirleri-gapma-garşylyklarynyň arasyndaky baglanyşyk nokadyna ýsarat edýär.

Bu boýunça has düýpli barlaglara häzirem zerurlyk bar. Ýakyn geljekde özüni gaýtadan öwrenip geçeris.

Tewfik SEÝF,

Saud Arabystanly žurnalist.

Penşenbe 04.05.2023 ý. Ylym we tehnologiýa